

De Profeet Daniël

Tweegesprek tussen Gert van de Weerd en Henk Schouten

Aflevering 6: Daniël; hoofdstuk 5

Bijbelvertaling uit: Weerd, De Profeet Daniël

Ten tijde dat dit verhaal speelt, is de profeet Daniël een man van hoge leeftijd geworden. In het jaar 605 v. Chr. werd hij door de Babyloniërs als gijzelaar meegenomen. Hij was toen 16-17 jaar oud. Het is nu 538 v. Chr., dus 67 jaar later. Hij zal dus in de tachtig zijn geweest. Op dat moment was Daniël niet meer in actieve dienst als bestuurder van het rijk. Niet verwonderlijk, want hij was oud geworden. Het was bovendien gebruikelijk dat de hoogste ambtenaren, zeg maar de naaste adviseurs van de koning, werden vervangen, indien een nieuw koningshuis aan het bewind kwam. Dat gebeurde met de installatie van koning Nabonaïd, de vader van Belsazar. Het is waarschijnlijk dat Daniël zijn tweede functie, namelijk hoofd van de Chaldeeën (Daniël 2:48), nog wel bekleedde.

Een bizar feest

Het feest, waar dit hoofdstuk over spreekt, vindt waarschijnlijk plaats onder bizarre omstandigheden. Onder generaal Gobryas, een overgelopen Babylonische stadhouder, viel een deel van het leger van de Meden en Perzen de hoofdstad Babel aan. Begin augustus, in 539 v. Chr. werd een groot deel van Babel ingenomen, met uitzondering van de zwaar versterkte binnenstad, waar ook het koninklijk paleis stond. Deze paleisstad was omgeven met zeer hoge muren en zware fortificaties. Het besloeg een groot oppervlak en herbergde waarschijnlijk vele duizenden inwoners. De paleisstad viel pas op 12 oktober van het jaar 539 v. Chr. In dezelfde nacht, waarin het feest plaatsvond.

Belsazar had een opvliegende aard en was een wreed mens. Hij was dus niet te vergelijken met de indrukwekkend persoon die koning Nebukadnezar was geweest.

Daniël 5:1-9

¹ ***Koning Belsazar richtte een groot feestmaal aan voor zijn duizend machthebbers, en in tegenwoordigheid van die duizend dronk hij wijn.***

² ***Onder invloed van de wijn beval Belsazar dat men de gouden en zilveren voorwerpen moest halen die zijn vader Nebukadnezar had weggehaald uit de tempel in Jeruzalem, opdat de koning, zijn machthebbers, zijn vrouwen en bijvrouwen eruit zouden drinken.***

³ ***Toen haalde men de gouden voorwerpen die men uit de tempel, het huis van God, in Jeruzalem had weggehaald, en de koning, zijn machthebbers, zijn vrouwen en bijvrouwen dronken eruit.***

⁴ ***Zij dronken wijn en prezen hun goden van goud, zilver, koper, ijzer, hout en steen.***

⁵ ***Op hetzelfde ogenblik kwamen er vingers van een mensenhand tevoorschijn, die op het pleisterwerk van de wand van het koninklijk paleis schreven, tegenover de kandelaar, en de koning zag het gedeelte van de hand die schreef.***

⁶ ***Toen veranderde de gelaatskleur van de koning, zijn gedachten verschrekten hem, zijn heupgewrichten verslaptten en zijn knieën knikten.***

⁷ ***En de koning riep met kracht dat men de bezweerders, de Chaldeeën en de toekomstvoorspellers moest laten binnentreden. De koning nam het woord en zei tegen de wijzen van Babel: Iedereen die dit schrift kan lezen en mij de uitleg ervan te kennen kan geven, zal gekleed worden in purper, met een gouden keten om zijn hals, en hij zal als derde in het koninkrijk heersen.***

⁸ ***Toen traden al de wijzen van de koning binnen, maar zij waren niet in staat het schrift te lezen of de uitleg ervan aan de koning te laten weten.***

⁹ ***Toen werd koning Belsazar zeer verschrrekt, en zijn gelaatskleur veranderde. Ook zijn machthebbers raakten in verwarring.***

De Hoogheilige God wordt gelasterd

In een dronken bui doet een mens domme dingen, zo ook koning Belsazar. Hij laat een aantal heilige voorwerpen komen, die koning Nebukadnezar als buit uit Jeruzalem had meegenomen. Bij gebrek aan hedendaagse successen grijpt de koning naar het verleden. Dat is een haast zielige poging om indruk te maken op de feestgangers. De werkelijke macht was Babel al aan de Meden en Perzen kwijtgeraakt.

Het was hoogst ongewoon, dat de vrouwen van de koning deel uitmaakten van een groot staatsbanket. Zij hadden hun eigen feestmaal (Ester 1:9). Dat ze hier toch aanwezig blijken te zijn, ongetwijfeld tot vermaak van de mannelijke gasten, is een bewijs van de decadente toestand aan het hof.

Heilige voorwerpen van andere goden, die uit de tempels van verslagen vijanden waren meegevoerd, werden gewoonlijk opgeslagen in Babylonische tempels en met groot respect behandeld. Koning Belsazar pleegt daarop flagrant inbreuk. Want de manier, waarop hij de bokalen gebruikt, kan niet anders worden gezien als een bewuste belediging aan het adres van de uitlandse god. Zo 'bewees' hij de superioriteit van Babel en haar goden.

Het is niet verstandig om God uit te dagen; dat hebben al velen ervaren. Zo ook Belsazar. Er verschijnt een hand op de muur van zijn paleis, die begint te schrijven. Het wordt doodstil in de paleiszaal; iedereen is verstart van schrik.

Belsazar laat de wijzen van Babel oproepen, maar die blijken niet in staat om het schrift te lezen (vers 8). Joodse bronnen veronderstellen, dat het schrift in het Hebreeuws was (wat in Babel alleen Joden spraken), aangezien dat de taal is van alle goddelijke boodschappen in het Oude Testament.

Wat betekent: derde heerser van het koninkrijk? – vers 7

Belsazar was regent voor zijn vader koning Nabonaïd, die zich tijdelijk in Tema, in een klooster had teruggetrokken. Het is daarom, dat Belsazar de persoon, die het schift op de muur kan verklaren, de derde positie in het rijk aanbiedt; na Nabonaïd en hijzelf.

Daniël 5:10-12

¹⁰ ***Naar aanleiding van de woorden van de koning en zijn machthebbers trad de koningin het huis binnen waar de maaltijd plaatsvond. De koningin antwoordde en zei: O koning, leef in eeuwigheid. Laten uw gedachten u niet verschrikken en laat uw gelaatskleur niet veranderen.***

¹¹ ***Er is een man in uw koninkrijk in wie de geest van de heilige goden is, want in de dagen van uw vader is bij hem licht, verstand en wijsheid gevonden, zoals de wijsheid van goden. Daarom stelde koning Nebukadnezar, uw vader, hem aan als hoofd van de magiërs, de bezweerders, de Chaldeeën en de toekomstvoorspellers – uw eigen vader, o koning!***

¹² ***Want er werden een uitzonderlijke geest, kennis en verstand om dromen uit te leggen, onthulling van raadsels en ontwarring van knopen in hem gevonden, namelijk in Daniël, die de koning de naam Beltsazar had gegeven. Laat nu Daniël geroepen worden, zodat hij de uitleg ervan te kennen zal geven.***

De Koningin moeder wijst Belsazar terecht

Uit de vrouwen die de koning had, was er maar één, die de titel koningin mocht dragen. Dat was de vrouw van de koning. Toch is zij waarschijnlijk niet bedoeld. Flavius Josephus zegt, dat zij de vrouw van Nebukadnezar was. Vandaar, dat sommigen koningin-moeder vertalen. Ook de vermelding van **Nebukadnezar, uw vader** (vers 11), duidt erop, dat de koningin tot haar schoonzoon spreekt.

De gebeurtenis ontwikkelt zich nu op hoogst ongewone wijze. Ook buiten de feestzaal is het tumult doorgedrongen. Het verschijnen van het schrift op de muur, het panische gedrag van de koning en het plotseling ontbieden van de geleerden brengen ook hen, die niet in de feestzaal, zijn tot grote opwinding. De koningin-moeder besluit daarop persoonlijk poolshoogte te gaan nemen.

Een dergelijk initiatief was hoogst ongewoon en zou onder koning Nebukadnezar niet mogelijk zijn geweest. Op een onaangekondigd bezoek aan de koning stond de doodstraf, zoals uit Ester 5 blijkt. Slechts indien de koning de gouden scepter aan de bezoeker/ster aanreikte verkreeg hij of zij gratie.

De koningin-moeder blijkt niet gehinderd door deze wet, kennelijk had zij weinig achting voor Belsazar en vreesde ze hem totaal niet.

De koningin zegt (vers 10): ***Laten uw gedachten u niet verschrikken en laat uw gelaatskleur niet veranderen.*** Ze geeft in één zin aan, hoe zij over het gebeuren denkt en wijst Belsazar, in het bijzijn van al z'n gasten, scherp terecht voor zijn panisch gedrag.

Daniël 5:13-16

¹³ **Toen werd Daniël bij de koning gebracht. De koning nam het woord en zei tegen Daniël: Bent u die Daniël, een van de ballingen uit Juda, die de koning, mijn vader, uit Juda hierheen heeft gebracht?**

¹⁴ **Ik heb namelijk over u gehoord dat de geest van goden in u is, en dat in u licht, verstand en uitzonderlijke wijsheid gevonden worden.**

¹⁵ **Welnu, de wijzen en de bezweerders zijn bij mij gebracht om dit schrift te lezen en mij de uitleg ervan te laten weten, maar zij zijn niet in staat de uitleg van deze woorden te kennen te geven.**

¹⁶ **Ik echter heb over u gehoord dat u uitleggingen kunt geven en knopen kunt ontwarren. Nu, als u het schrift kunt lezen en mij de uitleg ervan laat weten, zult u gekleed worden in purper, een gouden keten om uw hals krijgen, en zult u als derde heersen in het koninkrijk.**

Belsazar raadpleegt Daniël (met tegenzin)

Met grote tegenzin volgt koning Belsazar het advies van de koningin-moeder op en laat de profeet Daniël roepen. Na korte tijd treedt de grijsaard binnen. Sarcastisch spreekt de koning Daniël aan.

Verplaatsen we ons in gedachten naar de feestzaal, dan kunnen we vers 13 wellicht als volgt interpreteren: *Dus jij bent die geweldige Daniël... Kwam jij niet uit de joodse ballingen, die mijn vader als slaven meevoerde uit Juda?*

Het sarcasme van Belsazar zet zich in vers 14 voort met een opmerking die tevens een sneer is naar de koningin-moeder, die profeet Daniël aanbeval. Ook hier dienen we de bedoeling van de tekst goed te begrijpen. Belsazar zegt zoiets als: *Wel, ook ik heb over je gehoord. Volgens zeggen woont de geest van de goden in jou, waardoor je een fantastisch inzicht hebt verkregen. Ook schijnt het, dat er sprake is van een buitengewone intelligentie en zeer grote wijsheid.*

Het vertrouwen, dat koning Belsazar in de profeet Daniël stelt is niet echt groot. Hij ziet een versleten oude man voor zich staan, die eens, in het verleden, een belangrijke functie bekleedde en waarover ongeloofwaardige verhalen de ronde doen.

Daniël 5:17-23

¹⁷ **Toen antwoordde Daniël en zei in de tegenwoordigheid van de koning: Houd uw geschenken voor uzelf, en geef uw beloningen aan een ander. Toch zal ik nu het schrift voor de koning lezen en de uitleg ervan zal ik hem laten weten.**

¹⁸ **Wat u, o koning, betreft, de allerhoogste God heeft uw vader Nebukadnezar het koningschap, grootheid, eer en majesteit gegeven.**

¹⁹ **Vanwege de grootheid die Hij hem had gegeven, beefden en sidderden alle volken, natiën en talen voor hem. Hij doodde wie hij wilde en hij liet in leven wie hij wilde. Hij verhoogde wie hij wilde en hij vernederde wie hij wilde.**

²⁰ **Maar toen zijn hart zich verhief en zijn geest zich verhardde in hoogmoed, werd hij van zijn koninklijke troon gestoten en heeft men hem zijn eer ontnomen.**

²¹ **Hij werd uit de mensenwereld verstoten, zijn hart werd gelijk aan dat van de dieren, zijn verblijf was bij de wilde ezels, men gaf hem gras te eten, zoals aan runderen, zijn lichaam werd bevochtigd door de dauw van de hemel, totdat hij erkende dat God, de Allerhoogste, Heerser is over het koningschap van de mensen en daarover aanstelt wie Hij wil.**

²² **Wat u, Belsazar, zijn zoon, betreft, u hebt uw hart niet vernederd, hoewel u dit alles wist.**

²³ **U hebt zich verheven tegen de Heere van de hemel, want de voorwerpen van Zijn huis heeft men bij u gebracht. En u, uw machthebbers, uw vrouwen en bijvrouwen hebben wijn eruit gedronken, en u hebt uw goden van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen geprezen, die niet kunnen zien en niet kunnen horen en geen kennis hebben. U hebt echter de God in Wiens hand uw adem is en aan Wie al uw paden toebehoren, niet verheerlijkt.**

Godspraak over koning Belsazar

Het antwoord van de oude Daniël (vers 17) is ijzig van toon. Hij weigert op voorhand de beloning, wat een ongehoorde belediging is.

Daniël herinnert Belsazar aan de waanzin van Nebukadnezar (vers 20), waarmee de Almachtige God zijn hoogmoed bestrafte, maar ook dat hij uiteindelijk zich voor God verootmoedigde (vers 21). Belsazar echter heeft daar geen lering uit getrokken, dus wordt ook over hem het oordeel uitgesproken. In vers 23 klinkt de beschuldiging:

U hebt zich verheven tegen de Heere van de hemel, want de voorwerpen van Zijn huis heeft men bij u gebracht. En u, uw machthebbers, uw vrouwen en bijvrouwen hebben wijn eruit gedronken, en u hebt uw goden van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen geprezen, die niet kunnen zien en niet kunnen horen en geen kennis hebben. U hebt echter de God in Wiens hand uw adem is en aan Wie al uw paden toebehoren, niet verheerlijkt.

Alle belangrijke zonden van Belsazar worden opgesomd. Allereerst zijn hoogmoed (**U hebt zich verheven tegen de Heere van de hemel**). Dan de ontheiliging van de voorwerpen uit Gods heilige tempel en het misbruik daarvan (**uw vrouwen en bijvrouwen hebben wijn eruit gedronken**).

En als laatste het 'proosten' (**u hebt uw goden van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen geprezen**) op elke denkbare afgod als bewuste krenking aan het adres van Israël's God. Dat is de God, die Daniël vertegenwoordigen mag. Dat is **de God in Wiens hand uw adem is en aan Wie al uw paden toebehoren**. Die God heeft Belsazar **niet verheerlijkt**.

De toespraak van Daniël heeft het karakter van het requisitoir van een rechter, als deze tot een uitspraak is gekomen en dat is het ook, zoals uit de komende verzen blijkt. Belsazar wordt veroordeeld en daarom stuurde God de schrijvende hand.

Daniël 5:25

Dit is het schrift dat werd geschreven: MENE, MENE, TEKEL, UFARSIN.

Wat betekent die tekst?

Niemand kon de tekst lezen. Daniël wel, dus wordt verondersteld, dat het schrift in het Hebreeuws was.

Het boek Daniël is echter grotendeels in het Aramees geschreven – ook deze tekst. Dat is, evenals het Hebreeuws, een medeklinkertaal. In ons schrift omgezet stond er:

M-N- M-N- T-Q-L -P-R-S

Voor de ontbrekende klinkers zijn streepjes geplaatst. Het schrift op de muur kon dus, door het invullen van verschillende klinkers, meerdere betekenissen hebben. We geven nu een overzicht van de ter zake dienende invullingen:

Het opschrift	m-n-'	m-n-'	t-q-l	-p-r-s
1e invulling:	m ^e nē'	ēnē'	t ^e gēl	ûparsîn
1e betekenis	mine	mine	sjekel	en half geldstuk*
2e invulling:	m ^e nē'	m ^e nē'	t ^e qîl	p ^e rîs
2e betekenis	geteld	geteld	gewogen	Verdeeld
3e invulling:	m ^e nē'	m ^e nē'	t ^e qîl	Pārās
3e betekenis	geteld	geteld	gewogen	Perzen

* Anderen lezen: Halve Mine.

Drie invullingen van de tekst

Daniël geeft in vers 25 de 1e invulling en leest: *m^enē' m^enē' t^eqēl ûparsîn*. Dat betekent: **mine, mine, sjekel (sikkel) en half geldstuk**. Dat zijn alle eenheden van gewicht voor gouden munten. De Babylonische sjekel (sikkel) goud woog 16,4 gram en de mine goud 820 gram. Er gingen dus 50 sjekels in een mine.

Vervolgens geeft Daniël in vers 26-28 een tweede en een derde invulling en tevens de verschillende betekenissen daarvan. Dit doet Daniël in de vorm van woordspelingen op de invulling van vers 25. Elk van de drie invullingen vertegenwoordigt tevens een goddelijke boodschap.

Vers 26

Dit is de uitleg van deze woorden. MENE (dat is: geteld, of gewogen): God heeft de dagen van uw koningschap geteld en Hij heeft er een einde aan gemaakt.

Het Babylonische koninkrijk werd door de Almachtige gewogen. De aangelegde maat was, wat het had moeten zijn in Gods ogen. Datgene wat geconstateerd wordt, blijkt verre van voldoende, dus heeft de Almachtige een einde aan dit wereldrijk gemaakt.

Vers 27

TEKEL (dat is: gewogen): u bent gewogen in de weegschaal en u bent te licht bevonden.

Koning Belsazar wordt door de Almachtige beoordeeld en ***te licht bevonden***.

Vers 28

PERES: uw koninkrijk is verdeeld en het is aan de Meden en de Perzen gegeven.

Het derde woord is *PERES*. Dat betekent: wat ***is verdeeld***. Het heeft een klankovereenkomst met *Uparsîn*, dat is een onderdeel van *û* (= en)-*parsîn* (= half geldstuk). Maar het klinkt ook als *p^eres*, dat is: de Perzen. Het koninkrijk der Babyloniërs wordt dus verdeeld en aan de Meden en Perzen gegeven.

Nog een betekenis?

Sommige rabbinale bronnen wijzen er op, dat de viel geldstukken een afnemende waarde tonen. Zij stellen dat de eerste mine voor Nebukadnezar staat; de tweede voor Nabonaïd (onder beiden was Babel nog machtig) en de derde voor Belsazar (een klein bedrag). Het laatste geldstuk – een halfje, of: door twee gedeeld – suggereert de tweedeling: Meden en Perzen.

Een verderfelijk wereldsysteem

Het goddeloze feest van koning Belsazar is een type van de wereld, kort voor de komst van de Messias. Mattheus 24:37-39 spreekt daarover.

Want zoals het was in de dagen van Noach, zo zal de komst van de Zoon des mensen zijn. Want zoals zij in die dagen vóór de zondvloed waren, etende en drinkende, huwende en ten huwelijk gevende, tot op de dag, waarop Noach in de ark ging, en zij niets bemerkten, eer de zondvloed kwam en hen allen wegnam, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn.

Koning Belsazar was tweede heerser in zijn koninkrijk, onder zijn vader. Dat zal de Antichrist ook zijn, onder de Satan. En evenals koning Belsazar de enige ware God lasterde, zal ook de antichrist dat doen; Openbaring 13:6

En het opende zijn mond om God te lasteren, om Zijn Naam te lasteren en Zijn tent en hen die in de hemel wonen.

Daniël 5:29-30

²⁹ ***Toen beval Belsazar dat zij Daniël in purper moesten kleden, met een gouden keten om zijn hals, en dat zij van hem moesten uitroepen dat hij als derde in het koninkrijk zou heersen.***

³⁰ ***In diezelfde nacht werd Belsazar, de koning van de Chaldeeën, gedood.***

Met Daniël 5 komt een einde aan het Babylonische Rijk. Het is een plotseling einde, evenals dat met het Grote Babylon van de Eindtijd zal gebeuren; het Rijk van de Antichrist.